

GASTON SCHUL DOUANE-EXPEDITEUR

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

6. detsember 2005^{*}

Kohtuasjas C-461/03,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel College van Beroep voor het bedrijfsleven'i (Madalmaad) 24. oktoobri 2003. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. novembril 2003, menetluses

Gaston Schul Douane-expediteur BV

versus

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas ja J. Malenovský, kohtunikud N. Colneric (ettekandja), S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, G. Arestis, A. Borg Barthet ja M. Ilešič,

^{*} Kohtumenetluse keel: hollandi.

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Madalmaade valitsus, esindajad: H. G. Sevenster ja N. A. J. Bel,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: T. van Rijn ja M. van Beek,

olles 30. juuni 2005. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artikli 234 tõlgendamist, samuti komisjoni 23. juuni 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1423/95, milles sätestatakse suhkrusektori toodete impordi (välja arvatud melass) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (EÜT L 141, lk 16; ELT eriväljaanne 03/17, lk 388), artikli 4 lõigete 1 ja 2 kehtivust.

- 2 Taotlus on esitatud roosuhkru impordi üle käivas vaidluses Gaston Schul Douane-expediteur BV (edaspidi „Gaston Schul”) ja Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (edaspidi „Põllumajandusministeerium”) vahel.

Õiguslik raamistik

- 3 EÜ artikli 234 kohaselt:

„Euroopa Kohus on pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad:

- a) käesoleva lepingu tõlgendamist;
- b) ühenduse institutsioonide ja EKP õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist;
- c) nõukogu õigusaktiga loodud asutuste põhikirjade tõlgendamist, kui nendes põhikirjades on nii sätestatud.

Kui selline küsimus antakse liikmesriigi kohtusse, võib see kohus, kui ta leiab, et otsuse tegemiseks on vaja kõnealune küsimus lahendada, taotleda sellekohast eelotsust Euroopa Kohtult.

Kui mingi niisugune küsimus kerkib üles poolelioleva kohtuasja käigus liikmesriigi kohtus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, siis peab nimetatud kohus saatma asja Euroopa Kohtusse.”

- 4 Maailma Kaubandusorganisatsiooni (edaspidi „WTO”) asutamislepingu lisa 1A sisalduva ja nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsuse 94/800/EÜ Euroopa Ühenduse nimel tema pädevuses olevates küsimustes mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) saavutatud lepingute sõlmimise kohta (EÜT L 336, lk 1) artikli 1 lõike 1 esimese taandega heaks kiidetud põllumajanduslepingu artikli 5 lõike 1 punktis b ja lõikes 5 on sätestatud:

„1. Hoolimata GATT 1994 II artikli lõike 1 punkti b sätetest võib iga liige kasutada lõigete 4 ja 5 sätteid [...] kui:

a) [...]

b) hind, millega seda toodet võib importida kontsessiooni andva [WTO] liikme tolliterritooriumile, kindlaks määratuna saadetise omamaises vääringus väljendatud c.i.f.-impordihinna põhjal, langeb allapoole lävihinda, mis võrdub kõnealuse toote 1986.–1988. aasta keskmise kontrollhinnaga [...].

[...]

5. Lõike 1 punkti b alusel kehtestatud lisamaks määratakse järgmiselt:

[...]

- 5 Nõukogu 30. juuni 1981. aasta määruse (EMÜ) nr 1785/81 suhkruturu ühise korralduse kohta (EÜT L 177, lk 4), muudetud nõukogu 22. detsembri 1994. aasta määrusega (EÜ) nr 3290/94 põllumajandussektoris mitmepoolsete kaubandusläbikäikimiste Uruguay vorus sõlmitud lepingute rakendamiseks vajalike kohanduste ja üleminekukorralduste kohta (EÜT L 349, lk 105; ELT eriväljaanne 11/21, lk 432; edaspidi „alusmäärus“), artikli 15 lõige 3 näeb ette, et „[i]mpordihinnad, mida arvestatakse täiendava imporditollimaksu määramisel, määratletakse asjaomase saadetise CIF-impordihinna alusel” ja et „CIF-impordihindu kontrollitakse sel eesmärgil kõnealuse toote tüüpiliste maailmaturu- või ühenduse impordituru hindade alusel”.
- 6 Euroopa Ühenduste Komisjon võttis alusmääruse üksikasjalike rakenduseeskirjade kehtestamiseks vastu määruse nr 1423/95. Määruse nr 1423/95 artikli 4 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Lõikes 2 osutatud taotluse puudumisel või kui lõikes 2 osutatud kõnealuse saadetise CIF-impordihind on madalam kui komisjoni poolt kehtestatud asjakohane tüüpiline hind, on täiendava tollimaksu kehtestamisel arvessevõetav kõnealuse saadetise CIF-impordihind artikli 1 lõigetes 2 või 3 osutatud tüüpiline hind.

2. Kui kõnealuse saadetise CIF-hind on kõrgem kui artikli 1 lõigetes 2 või 3 osutatud asjakohane tüüpiline hind, võib importija impordideklaratsiooni aktsepteerimise ajal esitada täiendava tollimaksu kehtestamiseks importiva liikmesriigi pädevale asutusele taotluse kas valge suhkru, mille standardkvaliteet on ümber arvestatud vastavalt määruse (EMÜ) nr 793/72 artiklile 1, või toorsuhkru, mille standardkvaliteet on ümber arvestatud vastavalt määruse (EMÜ) nr 431/68 artiklile 1, kõnealuse saadetise suhtes CIF-impordihinna kehtestamiseks või CN-koodi 1702 90 99 alla kuuluvale tootele vastava hinna kehtestamiseks.

Kõnealuse saadetise CIF-impordihind arvestatakse ümber standardkvaliteediga suhkru hinnaks, kohaldades määruse (EMÜ) nr 784/68 artikli 5 asjakohaseid sätteid.

Sellistel juhtudel kohaldatakse kõnealuse saadetise CIF-impordihinda täiendava tollimaksu kehtestamiseks, tingimusel et huvitatud pool esitab importiva liikmesriigi pädevale asutusele vähemalt järgmised tõendid:

— ostulepingu või muu vastava tõendi,

— kindlustuslepingu,

— arve,

— veolepingu (vajaduse korral),

- päritolusertifikaadi,

- meretranspordi puhul lastikirja

kolmekümne päeva jooksul alates impordideklaratsiooni aktsepteerimise kuupäevast.

Kõnealune liikmesriik võib nõuda taotlust tõendavate muude andmete ja dokumentide esitamist. Niipea kui taotlus on esitatud, kohaldatakse komisjoni kehtestatud täiendavat tollimaksu.

Komisjoni kehtestatud kõnealuse täiendava tollimaksu ja kõnealuse saadetise CIF-impordihinna alusel kehtestatud täiendava tollimaksu erinevuse korral võib huvitatud poole taotlusel tekkida vajadus tema poolt tagatise esitamiseks vastavalt komisjoni määruse (EMÜ) nr 2454/938 artiklile 248.

Tagatis vabastatakse niipea, kui importiva liikmesriigi pädev asutus on taotluse rahuldanud tõendite alusel, mille huvitatud pool esitas.

Kui liikmesriigi pädev asutus leiab, et esitatud tõendid ei õigusta taotlust, jätab ta selle rahuldamata.

Tagatist ei vabastata, kui asutus taotlust ei rahulda.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 7 Gaston Schul esitas 6. mail 1998 Brasiiliast pärineva 20 000 kg toor-roosuhkru impordideklaratsiooni CIF-hinnaga 31 916 Hollandi kuldnat. Tasumisele kuuluv täiendav tollimaks, millest tolliasutus teatas 13. mail 1998 koos märkega „kontroll läbi viidud parandusteta”, oli summas 20 983,70 Hollandi kuldnat. Põllumajandusministeeriumi nimel tegutsev Roosendaali maksu- ja tollipiirkonna talituse maksuhaldur saatis 4. augustil 1998 Gaston Schulile maksuteate 4968,30 Hollandi kuldna „põllumajandusmaksu” tasumiseks. Maks oli arvutatud järgmiselt: 20 000 kg oli korrutatud täiendava tollimaksuga 24,841182 Hollandi kuldnat (11,11 eküüd) ja jagatud 100 kg. Pärast nimetatud maksuteate tulemusteta vaidlustamist esitas Gaston Schul kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.
- 8 Nimetatud kohus sedastas esmalt, et alusmääruse artikkel 15, mis kehtestab suhkrusektori täiendavad tollimaksud, on identne nõukogu 29. oktoobri 1975. aasta määruse (EMÜ) nr 2777/75 kodulinnulihaturu ühise korralduse kohta (EÜT L 282, lk 77; ELT eriväljaanne 03/02, lk 138), muudetud määrusega nr 3290/94, artikliga 5 ning nimetatud sätted nende hetkel kehtivas sõnastuses on vastu võetud ühel ja samal päeval.
- 9 Kodulinnuliha- ja munasektoris tunnistas Euroopa Kohus 13. detsembri 2001. aasta otsusega kohtuasjas C-317/99: Kloosterboer Rotterdam (EKL 2001, lk I-9863) kehtetuks komisjoni 28. juuni 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1484/95, millega sätestatakse täiendavate imporditollimaksude süsteemi üksikasjalikud rakenduseeskirjad ja määratakse kindlaks kodulinnuliha- ja munasektori ning ovoalbumiini kohta täiendavad imporditollimaksud ning tunnistatakse kehtetuks määrus

nr 163/67/EMÜ (EÜT L 145, lk 47; ELT eriväljaanne 03/17, lk 437), artikli 3 lõiked 1 ja 3 selles osas, millega on sätestatud, et täiendava tollimaksu kehtestamiseks võidakse kohaldada määruse nr 1484/95 artikli 2 lõikes 1 ette nähtud tüüpilist hinda ja et see maks määratakse kõnealuse saadetise CIF-impordihinna alusel ainult siis, kui importija seda taotleb. Selle kohtuotsuse kohaselt oli komisjon ületanud oma täidesaatva pädevuse piire.

- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis, et nimetatud määruse artikli 3 lõiked 1 ja 3, mis on Euroopa Kohtu poolt kehtetuks tunnistatud, on Euroopa Kohtus arvesse võetud punktides identsed määruse nr 1423/95 artikli 4 lõigetega 1 ja 2. Mõlemal juhul on tegu alusmäärusega, mis kooskõlas WTO asutamislepingu lisas 1A sisalduva põllumajanduslepingu artikliga 5 sätestab, et täiendav tollimaks arvutatakse CIF-hinna alusel, samas kui komisjoni rakendusmääruses on püstitatud üldreegel, et täiendav tollimaks arvutatakse tüüpilise hinna alusel.

- 11 Seega on määruse nr 1423/95 artikli 4 lõiked 1 ja 2 vastuolus alusmääruse artikliga 15.

- 12 Viidates 22. oktoobri 1987. aasta otsusele kohtuasjas 314/85: Foto-Frost (EKL 1987, lk 4199) sedastab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et üksnes Euroopa Kohus on pädev lahendama ühenduse institutsioonide õigusaktide kehtivuse küsimust.

- 13 Ta leiab siiski, et küsimuses, kas põhikohtuasjaga sarnanevas siseriiklikus vaidluses, kus on tõusetunud Euroopa Kohtu eelotsusega — nagu näiteks eespool viidatud kohtuotsus Kloosterboer Rotterdam — juba kehtetuks tunnistatud ühenduse õigusakti sätetega sarnanevate sätete kehtivuse küsimus, on vaja tõlgendada EÜ artikli 234 kolmandat lõiku.

- 14 Neil asjaoludel otsustas College van Beroep voor het bedrijfsleven menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas EÜ artikli 234 kolmandas lõigus nimetatud siseriiklikul kohtul on kohustus taotleda Euroopa Kohtult eelotsust määruse sätete kehtivuse küsimuses ka siis, kui Euroopa Kohus on juba tunnistanud kehtetuks teise võrreldava määruse teatud sarnased sätted, või saab see kohus jätta esimesena nimetatud sätted kohaldamata, arvestades nende sarnasust kehtetuks tunnistanud sätetega?”
2. Kas määruse [...] nr 1423/95 [...] artikli 4 lõiked 1 ja 2 on kehtetud selles osas, millega on sätestatud, et täiendava tollimaksu kehtestamiseks võidakse kohaldada tüüpilist hinda määruse [...] nr 1423/95 [...] artikli 1 lõike 2 mõttes, ja millega on ühtlasi sätestatud, et see maks arvutatakse kõnealuse saadetise CIF-impordihinna alusel ainult siis, kui importija esitab sellekohase taotluse?”

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib oma esimese küsimusega sisuliselt seda, kas EÜ artikli 234 kolmas lõik paneb siseriiklikule kohtule, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, kohustuse taotleda Euroopa Kohtult eelotsust määruse sätete kehtivuse küsimuses ka siis, kui Euroopa Kohus on juba tunnistanud kehtetuks teise võrreldava määruse sarnased sätted.

- 16 Tõlgendamise küsimuste osas nähtub 6. oktoobri 1982. aasta otsusest kohtuasjas 283/81: Cilfit jt (EKL 1982, lk 3415, punkt 21), et kui kohtus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, tõusetub ühenduse õiguse küsimus, peab ta järgima oma kohustust asi edasi saata, kui ta ei ole just kindlaks teinud, et tõusetunud küsimus ei ole asjakohane või et Euroopa Kohus on kõnealust ühenduse õigusnormi juba tõlgendanud või et ühenduse õiguse korrektne kohaldamine on niivõrd ilmselge, et ei jää mingit võimalust mõistlikuks kahtluseks (vt ka 15. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-495/03: Intermodal Transports, EKL 2005, lk I-8151, punkt 33).
- 17 Eespool viidatud kohtuotsuse Foto-Frost punktist 20 ilmneb seevastu, et siseriiklikud kohtud ei ole pädevad ise tuvastama ühenduse institutsioonide õigusaktide kehtetust.
- 18 Põhimõttest, mille kohaselt siseriiklikud kohtud ei ole pädevad ise tuvastama ühenduse õigusaktide kehtetust, võib ajutiste meetmete kohaldamise korral teatud asjaoludel kõrvale kalduda (eespool viidatud kohtuotsus Foto-Frost, punkt 19; vt selles osas ka 24. mai 1977. aasta otsus kohtuasjas 107/76: Hoffmann-La Roche, EKL 1977, lk 957, punkt 6; 27. oktoobri 1982. aasta otsus liidetud kohtuasjades 35/82 ja 36/82: Morson ja Jhanjan, EKL 1982, lk 3723, punkt 8; 21. veebruari 1991. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-143/88 ja C-92/89: Zuckerfabrik Süderdithmarschen ja Zuckerfabrik Soest, EKL 1991, lk I-415, punktid 21 ja 33, ning 9. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-465/93: Atlanta Fruchthandelsgesellschaft jt (I), EKL 1995, lk I-3761, punktid 30, 33 ja 51).
- 19 Eespool viidatud kohtuotsuses Cilfit jt sisalduvat tõlgendamisküsimusi käsitlevat tõlgendust ei saa siiski laiendada ühenduse õigusaktide kehtivuse küsimustele.

- 20 Alustuseks tuleb märkida, et isegi esmapilgul sarnastel juhtudel ei saa välistada, et sügavamal uurimisel selgub, et sätet, mille kehtivus on vaidlustatud, ei saa samastada juba kehtetuks tunnistatud sättega eelkõige põhjusel, et õiguslik või teatud juhul faktiline taust on erinev.
- 21 EÜ artikliga 234 Euroopa Kohtule antud pädevuse peamine eesmärk on tagada ühenduse õiguse ühetaoline kohaldamine siseriiklikes kohtutes. See ühtsuse nõue on eriti oluline, kui on vaidlustatud ühenduse õigusakti kehtivus. Liikmesriikide kohtute erimeelsused ühenduse õigusaktide kehtivuse küsimustes võivad ohustada ühenduse õiguskorra ühtsust ja kahjustada õiguskindluse põhimõtet (eespool viidatud kohtuotsus Foto-Frost, punkt 15).
- 22 Siseriikliku kohtu võimalus otsustada ühenduse õigusakti kehtivuse üle oleks vastuolus EÜ asutamislepinguga loodud õiguste kohtuliku kaitse süsteemi vajaliku terviklikkusega. Selles osas tuleb meenutada, et kehtivuse hindamiseks esitatud eelotsusetaotlus on tühistamishagiga samaväärne ühenduse õigusaktide seaduslikkuse kontrollimise vahend. Asutamislepingus on ühelt poolt EÜ artiklitega 230 ja 241 ning teiselt poolt EÜ artikliga 234 loodud täielik õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteem, mis peab tagama institutsioonide õigusaktide seaduslikkuse kontrolli, ning see ülesanne on usaldatud ühenduste kohtule (vt 23. aprilli 1986. aasta otsus kohtuasjas 294/83: Parti écologiste „Les Verts” v. parlament, EKL 1986, lk 1339, punkt 23; eespool viidatud kohtuotsus Foto-Frost, punkt 16, ja 25. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-50/00 P: Unión de Pequeños Agricultores, EKL 2002, lk I-6677, punkt 40).
- 23 Menetluse kestuse lühendamine ei saa olla aluseks, mis õigustaks sekkumist ühenduste kohtu ainupädevusse otsustada ühenduse õigusaktide kehtivuse üle.

- 24 Ühtlasi tuleb rõhutada, et just ühenduste kohtul on parimad eeldused ühenduse õigusaktide kehtivuse üle otsustamiseks. Ühenduse institutsioonidel, kelle õigusaktid on vaidlustatud, on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 23 alusel õigus osaleda Euroopa Kohtu menetluses, et kaitsta oma õigusaktide kehtivust. Euroopa Kohus võib nimetatud põhikirja artikli 24 teise lõigu alusel nõuda ka ühenduse institutsioonidelt, mis ei ole kohtumenetluse pooled, kogu teavet, mida ta peab menetluses vajalikuks (vt eespool viidatud kohtuotsus Foto-Frost, punkt 18).
- 25 Kõigist eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb esimesele küsimusele vastata, et EÜ artikli 234 kolmas lõik paneb siseriiklikule kohtule, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, kohustuse taotleda Euroopa Kohtult eelotsust määruse sätete kehtivuse küsimuses ka siis, kui Euroopa Kohus on juba tunnistanud kehtetuks teise võrreldava määruse sarnased sätted.

Teine küsimus

- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib oma teise küsimusega, kas määruse nr 1423/95 artikli 4 lõiked 1 ja 2 on kehtetud selles osas, millega on sätestatud, et täiendava tollimaksu kehtestamiseks võidakse kohaldada tüüpilist hinda sama määruse artikli 1 lõike 2 mõttes, ja millega on ühtlasi sätestatud, et see maks arvutatakse kõnealuse saadetise CIF-impordihinna alusel ainult siis, kui importija esitab sellekohase taotluse.
- 27 Alusmääruse artikli 15 lõike 3 esimese lõigu sõnastusest nähtub selgelt, et täiendava tollimaksu määramisel võib olla aluseks ainult asjaomase saadetise CIF-impordihind.

28 Selle normi kohaldamiseks ei ole seatud ühtki tingimust ega sätestatud ühtki erandit.

29 Alusmääruse artikli 15 lõike 3 teine lõik näeb ühemõtteliselt ette, et kõnealuse toote tüüpilist hinda võetakse arvesse vaid CIF-impordihindade kontrollimise eesmärgil.

30 Määruse nr 1423/95 artikli 4 lõigetes 1 ja 2 on seevastu täiendava tollimaksu määramisel CIF-impordihinna arvessevõtmise eelduseks seatud see, et importija esitab sellekohase ametliku taotluse, millele on lisatud teatud tõendid, ning on ette nähtud üldreegel, mille kohaselt kõikidel muudel juhtudel võetakse aluseks tüüpiline hind.

31 Kuna alusmääruse artikli 15 lõige 3 ei näe ette ühtki erandit normist, mille kohaselt täiendav tollimaks määratakse CIF-impordihinna alusel, siis on määruse nr 1423/95 artikli 4 lõiked 1 ja 2 selle sättega vastuolus.

32 Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 1423/95 artikli 4 lõiked 1 ja 2 on kehtetud selles osas, millega on sätestatud, et täiendava tollimaksu kehtestamiseks võidakse kohaldada sama määruse artikli 1 lõikes 2 ette nähtud tüüpilist hinda ja et see maks määratakse kõnealuse saadetise CIF-impordihinna alusel ainult siis, kui importija esitab sellekohase taotluse.

Kohtukulud

- 33 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. EÜ artikli 234 kolmas lõik paneb siseriiklikule kohtule, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, kohustuse taotleda Euroopa Kohtult eelotsust määruse sätete kehtivuse küsimuses ka siis, kui Euroopa Kohus on juba tunnistanud kehtetuks teise võrreldava määruse sarnased sätted.
2. Komisjoni 23. juuni 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1423/95, milles sätestatakse suhkrosektori toodete impordi (välja arvatud melass) üksikasjalikud rakenduseeskirjad, artikli 4 lõiked 1 ja 2 on kehtetud selles osas, millega on sätestatud, et täiendava tollimaksu kehtestamiseks võidakse kohaldada sama määruse artikli 1 lõikes 2 ette nähtud tüüpilist hinda ja et see maks määratakse kõnealuse saadetise CIF-impordihinna alusel ainult siis, kui importija esitab sellekohase taotluse.

Allkirjad